

## Kritik mot Migrationsverket för att man spärrat ett konto för uttag och hindrat asylsökanden från tillgång till sin dagersättning

---

### Anmälan

I en anmälan till JO klagade AA på att Migrationsverket spärrat det bankkort med konto han fått av Migrationsverket och där hans dagersättning satts in. AA uppgav att anledningen till att spärren lagts in var att Migrationsverket ville få honom att besöka verket och att han informerats om att kortet skulle fortsätta att vara spärrat för uttag till dess han kom till verket. Spärren fick till följd att han inte kunde använda de pengar som han hade på kontot. Han blev tvungen att låna pengar av en vän för att kunna ta sig till sin bostad och han hade inte möjlighet att köpa mat. Han hade inte heller möjlighet att betala resan för att ta sig till Migrationsverket.

### Utredning

Migrationsverket uppmanades att yttra sig över anmälan. Verket skulle även ange vilket rättsligt stöd myndigheten hade för att spärra AA:s bankkort med konto för uttag och i vilka situationer Migrationsverket ansåg att en sådan åtgärd kunde bli aktuell.

Migrationsverket (generaldirektören BB) yttrade sig över anmälan. Verket lämnade följande beskrivning av vad som hänt.

AA ansökte om uppehållstillstånd den 7 maj 2014 och Migrationsverket beslutade att avslå ansökan den 12 februari 2015. [Beslutet överklagades och] migrationsdomstolen återförvisade ärendet till Migrationsverket för fortsatt handläggning den 17 april 2015.

Migrationsverket, enheten i Söderhamn, kallade AA till ett möte den 17 mars 2015 för att underrätta honom om verkets beslut att avslå ansökan om uppehållstillstånd. Samma dag som mötet skulle äga rum ringde AA till verkets jourtelefon och meddelade att han inte kunde komma på grund av sjukdom. Han blev samtidigt informerad om att han skulle kallas till ett nytt möte.

Den 31 mars 2015 kallade Migrationsverket honom till möte den 10 april 2015. AA uteblev från mötet och det gick inte att nå honom via telefon. Av denna anledning förmodade enheten att han kunde ha avvikit, lämnat landet, och Migrationsverket lade därför in en spärr för uttag med utbetalningskortet och skickade en ny kallelse. I kallelsen framkom att han skulle uppsöka enheten i Söderhamn senast den 16 april 2015. Vidare [framkom] att Migrationsverket

kunde komma att bedöma att han lämnat landet om han inte infann sig vilket även innebär att han inte är berättigad till bl.a. dagersättning. Den 15 april 2015 ringde AA och ville boka av tiden på grund av sjukdom [...] och få en ny tid om cirka fyra veckor. Han fick beskedet att komma till enheten den 16 april och blev åter informerad om bl.a. följderna av om han inte uppsökte Migrationsverket. Han ringde åter till Migrationsverket den 16 april och ville boka av tiden. Den 6 maj 2015 ringde AA enheten i Söderhamn och meddelade att hans ärende återförvisats till Migrationsverket.

---

[Migrationsverket tog] bort spärren den 6 maj 2015. Den 7 maj 2015 uppsökte AA enheten i Söderhamn.

Migrationsverket redogjorde vidare för delar av myndighetens handbok för migrationsärenden och för myndighetens ekonomihandbok enligt följande.

Migrationsverket har avtal med Icabanken om utbetalning av bl.a. dagersättning genom bankkort. Avtalet innebär att Migrationsverket öppnar konton där sökanden erhåller dispositionsrätt och kan ta ut kontanter i Icabutiker och uttagsautomater. Efter överenskommelse godkänner sökanden hur de vill ha sin ersättning utbetalad med sin underskrift. Systemet administreras i KUB – kortutbetalning. Det är t.ex. möjligt att beställa, lämna ut bankkort och spärra konton. Ett konto kan spärras för uttag om det finns misstanke om att innehavaren avvikit. Samtidigt som kontot spärras ska bidragsunderlaget tas bort från en ersättningslista för att hindra att fler utbetalningar sätts in på kontot. En spärr samt hävande av den får endast göras av behörig personal och anledningen till att kontot spärrats ska skrivas i en journalanteckning. Först när rätten till bistånd upphört och sökanden skrivits ut från Migrationsverkets biståndssystem avslutas kontot.

Migrationsverket ansåg att myndighetens handlande överensstämde med reglerna i tillämplig lagstiftning och gjorde följande bedömning.

För att kunna administrera utbetalning av bl.a. dagersättning till asylsökande har Migrationsverket ett avtal med Icabanken om utbetalning med bankkort. Migrationsverket äger kontot och bidragsberättigade har dispositionsrätt till öppnade konton efter överenskommelse med myndigheten. Utifrån dessa förutsättningar kan således Migrationsverket både öppna och spärra konton för uttag. Ett konto kan spärras t.ex. vid misstanke om att sökanden lämnat landet genom att inte höra av sig eller uppsöka myndigheten och därmed inte är berättigad till bistånd enligt [lagen om mottagning av asylsökande m.fl.]. Kontot i sig förblir aktivt och avslutas först sedan det konstaterats att rätten till bistånd upphört.

Migrationsverket spärrade AA:s konto för uttag den 10 april 2015 sedan han inte kommit till en bokad tid för samtal på Migrationsverket och verket inte kunnat nå honom med telefon. Han hade dessförinnan avbokat ett möte genom att ringa myndighetens jourtelefon. I den uppkomna situationen fann Migrationsverket anledning att överväga om han kunde ha lämnat landet och inte var berättigad till bistånd. Kontot spärrades för uttag och AA erhöll information om detta i verkets kallelse den 10 april 2015 samt i telefonsamtal den 15 och 16 april 2015.

Migrationsverket har lagt in en spärr för uttag med bankkortet när det fanns anledning till att förmoda att AA var utrest och således inte berättigad till bistånd enligt [lagen om mottagning av asylsökande m.fl.]. Migrationsverket hävde därefter spärren sedan AA hört av sig och besökt myndigheten.

**Rättslig reglering m.m.****Rätten till bistånd för asylsökande**

En utlänning som omfattas av lagen om mottagande av asylsökande m.fl. och som saknar egna medel har rätt till bistånd för sin dagliga livsföring, s.k. dagersättning (se 17 § lagen om mottagande av asylsökande m.fl., LMA.)

En ansökan om dagersättning ska göras skriftligt och innehålla uppgifter om bl.a. utlänningens ekonomiska förhållanden (se 8 § förordningen om mottagande av asylsökande m.fl., FMA.) Dagersättningen betalas vanligtvis ut i förskott per månad (se 10 § FMA och 4 § Migrationsverkets författningssamling 11/2016, tidigare 2003:10). Dagersättningen kan sättas ned under vissa förhållanden, bl.a. när en utlänning utan giltigt skäl vägrar att medverka till en åtgärd som är nödvändig för att ett beslut om avvisning eller utvisning ska kunna verkställas (se 10 § fjärde stycket LMA).

Rätten till bistånd upphör som regel när uppehållstillstånd ges eller när utlänningen lämnar landet (se 11 § LMA i den lydelse som var tillämplig före den 1 juni 2016.) Den som håller sig undan så att ett beslut om avvisning eller utvisning inte kan verkställas har inte rätt till bistånd (se 12 § LMA).

Migrationsverkets beslut enligt lagen om mottagande av asylsökande m.fl. får överklagas till allmän förvaltningsdomstol (se 22 § LMA).

**Bedömning**

Migrationsverket är den myndighet som har huvudansvaret för mottagandet av asylsökande. För asylsökande som har rätt till ekonomiskt bistånd för sin dagliga livsföring fattar Migrationsverket ett beslut om löpande ersättning (dagersättning), vilken vanligtvis betalas ut månadsvis i förskott. Av handlingarna framgår att Migrationsverket den 15 maj 2014 beslutade att bevilja AA sådan ersättning. Ersättningen sattes fortlöpande in på ett konto som var knutet till det bankkort AA kvitterade ut. Migrationsverket har inte fattat något beslut som ändrat AA:s rätt till ersättning enligt beslutet den 15 maj 2014.

Enligt Migrationsverket var myndigheten, enligt avtalet med Icabanken, innehavare av det konto som bankkortet var knutet till, medan AA endast hade dispositionsrätt till kontot efter en överenskommelse med myndigheten. Migrationsverket har vidare uppgett att ett konto kan spärras för uttag bl.a. vid misstanke om att asylsökanden lämnat landet, och att det är vad som skett i AA:s fall. Åtgärden har inneburit att AA inte kunnat disponera den dagersättning som betalats ut till honom enligt beslutet den 15 maj 2014 och som fanns kvar på kontot.

Lagen om mottagande av asylsökande m.fl. ger Migrationsverket rätt att sätta ned dagersättningen till en asylsökande under vissa förutsättningar. Rätten till ersättning bortfaller vidare när utlänningen lämnar landet eller håller sig undan så att ett beslut om avvisning eller utvisning inte kan verkställas.

Bestämmelserna ger dock inte i något fall Migrationsverket rätt att återta redan

utbetalad ersättning eller på annat sätt förfoga över medel som betalats ut till en asylsökande och alltså tillhör honom eller henne. Det finns inte heller i övrigt några bestämmelser som ger Migrationsverket en sådan rätt.

Migrationsverket har alltså inte haft rätt enligt någon bestämmelse i lag att förfoga över de medel AA hade på det konto som hör till bankkortet, även om man skulle godta att det fanns grund för antagandet att AA lämnat landet. Jag kan också konstatera att det är oklart hur verkets överenskommelse med AA om bankkortet och kontot sett ut.

Det är svårt att uppfatta Migrationsverkets åtgärd att spärra kontot för uttag på annat sätt än som en sanktion för att AA inte infann sig till de möten han kallats till. Förfarandet har i praktiken inneburit att Migrationsverket kringgått reglerna i lagen om mottagande av asylsökande m.fl. eftersom de inte ger verket någon sådan sanktionsmöjlighet. En myndighet ska inte agera på det sättet. Det gäller enligt min mening även om verket skulle ha en överenskommelse med asylsökanden om att kontot kan spärras. En myndighet ska inte heller avtalsvägen tillskapa sanktioner mot oönskat beteende.

Migrationsverket ska kritiseras för att man spärrat AA:s konto för uttag och därigenom hindrat honom från att få tillgång till den dagersättning som betalats ut till honom.

Migrationsverkets beskrivning av systemet med utbetalning av bl.a. dagersättning genom bankkort ger inte någon fullständig bild av hur detta fungerar. De uppgifter som lämnats ger intryck av att det kan finnas fler brister ur rättssäkerhetssynpunkt än de som framgått ovan. Bland annat är det oklart hur de medel som finns på ett spärrat konto hanteras. Jag utgår från att Migrationsverket kommer att se över sina rutiner när det gäller ordningen med bankkort, och särskilt när det gäller rutinen att spärra konton för uttag i vissa fall.